

RAMON BARBAT I MIRACLE

per Ramon Barbat i Gili

Quan des de l'Institut d'Estudis Vallencs em proposaren fer una xerrada sobre el meu pare, Ramon Barbat i Miracle, amb motiu del cicle Vallencs del Segle XX, el meu primer impuls va ser refusar l'ofertament que tan amablement se'm feia. Em semblava que acceptar tal petició fora agosarat, ja que de bon segur que devia haver-hi altres persones que per haver compartit amb ell diverses situacions de la seva vida pública estarien en millors condicions per fer-ho que jo mateix que, en tant que fill seu i influït per la natural estimació envers la seva persona, podria caure en l'error de mostrar-ne una visió esbiaixada. També va contribuir a la meua actitud recelosa d'acceptar l'esmentat ofertament el fet que, amb motiu de l'atorgament l'any 1989 i amb caràcter pòstum del Títol d'Honor de Valls al meu pare, el professor Sr. Jaume Agudé i Sordé va pronunciar una conferència titulada "La vida i l'obra de Ramon Barbat i Miracle", que constitueix una documentada i brillant biografia seva —fou editada en forma d'opuscle i està a disposició de quants vulguin consultar-la.

Amb ganes però, d'acceptar la magnífica ocasió que se m'oferia de parlar sobre el meu pare en aquest marc de l'IEV

amb qui ell s'hi sentia tan vinculat, vaig concloure que la meva aportació podria consistir en donar una visió global de la seva persona, una visió que integrés els seus trets personals i íntims amb les seves actuacions en els àmbits privat i públic. Aqueixa visió, en definitiva, facilitaria un apropament a la seva personalitat que ens ajudaria a comprendre millor moltes de les seves decisions i dels seus actes i fer una valoració més humana de la seva persona.

Em tenen avui, doncs, davant de tots vostès amb la delicada —i alhora engrescadora— tasca de parlar-los del meu pare, amb una visió certament intimista però alhora integradora que espero sigui del seu grat.

Etape de joventut. La formació del caràcter

Essent així que els trets bàsics que ens acompanyen durant tota la nostra vida es configuren durant l'etapa de la infantesa, començaré per centrar-me en l'ambient familiar i social en què es desenvoluparen els primers anys de la vida de Ramon Barbat i Miracle.

Va néixer a la ciutat de Valls l'any 1900 i estava orgullós d'haver vingut al món en el segle XIX, del qual n'admirava els grans avenços polítics, socials i tècnics que el segle XX, lluny de saber aprofitar, va malmetre incorrent en desordres socials i en errors polítics que, entre altres desgràcies, comportaren dues guerres d'abast mundial i d'efectes devastadors.

El seu pare, Ramon Barbat i Cardany, era assentador de bestiar i tenia una carnisseria al carrer Forn Nou. Si bé només havia fet els estudis primaris, era un home sensat i respectat que arribà a ser regidor de l'Ajuntament de Valls i conseller del Banc de Valls. Vidu en primeres núpcies, es tornà a casar poc abans de complir 50 anys amb Dolors Miracle i Mestres, amb qui tingué vuit fills, dels qui dos moriren essent encara infants. Ell era persona de natural afable i optimista, i fou un pare i espòs exemplar que menà una vida ordenada i atengué a les necessitats familiars. Morí a l'edat de 75 anys, deixant esposa i sis fills que encara estaven en plena joventut.

Quant a la mare, Dolors, tenia els estudis de magisteri, si bé no va exercir la carrera. Era una dona intel·ligent i afanyosa, que valorava l'adquisició de coneixements com un mitjà per a la superació personal i l'esforç en el treball com una eina cabdal per llaurar-se un futur en la vida. Com a persona que també era seriosa i exigent, va saber transmetre aquesta inquietud per l'estudi als seus fills, de tal manera que tres d'ells van estudiar carrera.

En el cas de Ramon, el fill que ens ocupa, la influència de la mare fou palesa des dels primers anys de vida, en els quals ja va manifestar el seu esperit inquiet i la seva capacitat per captar el sentiment general dels qui l'envoltaven, convertint-se en "cap de colla" i assumint de forma natural la representativitat del grup i la disponibilitat per defensar els seus interessos. Era intel·ligent, apassionat i bon orador, i això el

Ramon Barbat (fotografia cedida per la família / Bargalló).

convertia en un bon comunicador. En exposar les seves idees despertava admiració i aconseguia l'adhesió dels qui l'envoltaven.

Ja durant la seva etapa d'estudiant de batxiller al col·legi dels Germans de Sant Gabriel va destacar com a portaveu dels seus companys, cosa que el va dur a convertir-se en delegat de curs. Tenia facilitat per l'aprenentatge de les matemàtiques i la seva il·lusió era estudiar enginyeria industrial. Però a casa seva els semblava que això era demanar massa, un esforç que estava per damunt de les seves possibilitats i s'hagué de conformar amb estudiar peritatge elèctric i mecànic a l'Escola de Vilanova i la Geltrú, matriculant-s'hi l'any 1916.

Veient la facilitat que tenia pels estudis, els mateixos professors li recomanaren que continués amb la carrera d'enginyer industrial. L'any 1918 es traslladà a Barcelona i es va matricular a l'Escola Tècnica Superior d'Enginyers Industrials. Per pagar-se els estudis es posà a donar classes de matemàtiques en una acadèmia. Novament es va posar de manifest la seva condició de líder, essent anomenat delegat de curs i posteriorment president de l'Associació d'Alumnes.

L'aprofitament dels estudis li va facilitar l'eixamplament del seu horitzó vital. En una època en què les comunicacions eren difícils, es viatjava poc, i l'abast de les notícies era majoritàriament local, el desenvolupament personal restava limitat i especialment en l'etapa de joventut en què es configuren els trets bàsics que ens acompanyaran durant la resta de la nostra vida.

Heus aquí doncs que, al llarg de l'itinerari de Valls a Vilanova primer i de Vilanova a Barcelona després, el jove Ramon Barbat descobrí un món nou ple d'oportunitats per donar volada al seu esperit inquiet i emprenedor. Però aquesta oportunitat de progrés que la vida li oferia no s'havia de limitar solament a ell, sinó que responent a l'esperit de família en què s'havia criat calia fer-la extensiva als seus germans, més joves que ell. En conseqüència, encoratjà al seu germà Avel·lí a traslladar-se a Barcelona per estudiar medicina. I més tard, quan degut a l'edat avançada el seu pare no va poder realitzar els canvis necessaris en el negoci de carn que regentava, Francesc, un altre dels germans, es trobà sense expectatives de futur. Novament fou en Ramon qui salvà la situació aconseguint per al seu germà un treball d'ajudant de Pesadors Oficials al Port de Barcelona.

L'any 1926 morí el seu pare i en Ramon va convèncer a la seva mare perquè, juntament amb les tres germanes, tanquessin el pis de Valls i es traslladessin a Barcelona per reunir-se amb els tres germans que ja hi eren, convivint llavors tots ells en un mateix pis de lloguer. La situació econòmica al principi fou bastant difícil, ja que al no tenir recursos propis solament podien comptar amb els sous dels tres germans, que en aquella època eren força migrats, i això els obligà durant una temporada a viure una vida de privacions. En acabar la carrera, el meu pare decidí presentar-se a oposicions pel cos d'enginyers industrials del Ministeri d'Hisenda i les guanyà l'any 1927. Això va aportar l'estabilitat econòmica a la família, que pogué millorar el seu nivell de vida i, fins i tot, traslladar-se a un altre pis de lloguer que oferia millors condicions.

Les dificultats per les quals havien passat van servir per estrènyer encara més els llaços en una família que des de sempre havia estat molt compenetrada. La unió familiar permetia que cadascun dels seus membres es desenvolupés en la mesura de les seves possibilitats i, els més febles, trobaven ajut i consol en els més forts. El resultat era que tots ells lluitaven pels mateixos objectius, i de la unió en sortia la força per vèncer les dificultats pròpies de la vida. Així és com el meu pare va comprendre la importància de la cèl·lula familiar com a un llegat que calia preservar. En absència del seu propi pare, ell es va erigir en el pater familiae, i assumí la responsabilitat de dur a bon port a la seva mare i als cinc germans. Aquest determini es posà ben clarament de manifest en ocasió d'una desavinença entre un dels germans i el meu pare. Aquest li feu avinent el seu desacord en relació a una decisió que estava a punt de prendre mitjançant la següent metàfora que transcriu literalment:

Ell, però, insistí i jo vaig decidir de posar-li una carta (per tal que quedés escrit) dient que tingués en compte que érem una família que ens havíem esforçat per tal de portar, sortint de Valls, la barca (la casa) a port, remant els tres germans amb braó, i si bé jo ara els havia dit que podien deixar els remes per veure'm amb coratge de remar tot sol, no per això creia que fós oportú que es tirés a l'aigua ja que per considerar hipotètica la possibilitat de tirar endavant el seu negoci havia de prevenir-lo que, en cas de demanar auxili, segurament no podríem ajudar-lo.

Aquesta mena de maledicció bíblica a qui s'atrevis a atemptar contra la unitat familiar fou una constant en el seu pensament, gairebé una obsessió en un home que valorava la família per damunt de tot i a qui, com després veurem, tan durament va tractar el destí en relació a la seva pròpia família.

El primer amor: les Escoles del Treball

L'any 1927 fou destinat a Tarragona com a enginyer d'Hisenda delegat a CAMPSA. Curiosament al cap de dos anys fou nomenat inspector provincial de Formació Professional que, a més a més de la província de Tarragona, abastava les de Logronyo, Saragossa, Osca i Terol. En aquest nomenament hi devia haver contribuït, de bon segur, el seu pas per la presidència de l'Associació d'Alumnes de l'Escola d'Enginyers Industrials que l'havia posat en contacte amb els cercles polítics de Barcelona, i també la seva actuació per tal que es reobris l'Escola del Treball de Barcelona que havia sigut tancada durant la dictadura del general Primo de Rivera, la qual cosa desvetllà la seva sensibilitat en matèria de formació professional.

El seu interès per les Escoles del Treball —convertides després en Escoles de Formació Professional— arrencava de la seva preocupació per tal d'augmentar el nivell professional i cultural dels obrers, i també per evitar que freqüentessin les

“tavernes i demés antres de vici” (en paraules seves), com a conseqüència del fet que la reducció de la jornada a vuit hores permetia disposar de més temps lliure.

Aquesta inquietud es traduí en la seva participació decisiva en la creació de les Escoles del Treball a Tarragona, Reus i Tortosa, i en la transformació l'any 1929 de l'Escola Professional d'Arts i Oficis de Valls —que patia dificultats econòmiques— en Escola del Treball, cosa que li va permetre beneficiar-se de les consignacions municipals, provincials i estatals. Com a colofó d'aqueixes actuacions cal assenyalar la invitació que el meu pare feu l'any 1930 al llavors Ministre de Treball, Pedro Sangro Ros de Olano, marquès de Guad-el-Jelú, que va visitar les Escoles del Treball de Reus, Tarragona i Valls. El Ministre restà força impressionat per aqueixes visites i l'any següent tornà a Valls amb motiu de les festes decennals de la Candela.

L'etapa política

A partir d'aquesta època s'inicià una etapa d'intensa activitat política de Ramon Barbat i Miracle. L'any 1934 es nomenat president de l'Associació d'Enginyers Industrials de Catalunya i, l'any següent, també president de la Federació d'Associacions d'Enginyers de tota Espanya. A causa de la seva brillant actuació en aquests càrrecs i a proposta d'un amic i company d'estudis, en novembre de 1935 fou nomenat conseller de sanitat i assistència social de la renovada Generalitat, sorgida després de la crisi produïda pels fets del 6 d'octubre de 1934. Aquest nomenament produí un cert escepticisme a Valls, ja que es desconfiava d'un govern de la Generalitat fictici i manipulat des de Madrid, i també perquè causava sorpresa que la cartera de sanitat li fos confiada precisament a un enginyer industrial que res hi tenia a veure. Però el més gran sorprès fou el meu pare, que es va assabentar del seu nomenament mentre escoltava la ràdio, no havent ni tan sols sigut consultat prèviament. Quan va anar a entrevistar-se amb el seu amic per tal d'aclarir la situació, s'endugué una nova sorpresa al saber que l'havien proposat com a representant del Partit Radical, quan la seva ideologia política, heretada ja del seu pare, era el federalisme de Pi i Margall. Així doncs, sense haver-s'ho proposat es trobà catapultat a la política i, a més a més, en un partit que no acabava d'encaixar amb el seu ideari.

Aquell càrrec durà poc, ja que al cap d'un mes i mig de la seva presa de possessió el govern nacional entrà en crisi i fou nomenat cap del Govern de la República en Manuel Porta Valladares, fet que el meu pare va aprofitar per presentar la dimissió. Però la política ja l'havia seduït i, davant de les dificultats que es presentaven per unir en una mateixa candidatura a tots els grups no integrats en el Front Popular, el meu pare es decidí a actuar políticament i formà part de la candidatura del Front Català d'Ordre per la circumscripció de Tarragona. Aquella candidatura, encapçalada per Joaquim Bau i Nolla, fou anomenada de dretes i va ser derrotada a les eleccions de febrer de 1936, que va guanyar el Front Popular.

A finals de juny de 1936, i en vista dels constants aldarulls que s'estaven produint arreu d'Espanya, l'ex-ministre Joaquín Calvo Sotelo va crear unes Juntas Regionales per tal d'agrupar les forces que s'havien oposat al Front Popular en les referides eleccions del mes de febrer. Com a president de la regió catalana fou nomenat Joaquim Bau i es van crear quatre vice-presidències. El meu pare rebé la proposta, que acceptà, d'encapçalar la corresponent a Tarragona.

Aquest nomenament va arribar casualment a coneixement del Front Popular, que desencadenà la recerca i captura del meu pare. Sortosament l'havien traslladat a la Delegació d'Hisenda de Barcelona i per això no el van poder localitzar a Tarragona. Assabentat que el buscaven s'hagué d'amagar al pis d'un amic a Barcelona i, després de moltes peripècies aconseguí, l'any 1937, fugí cap a Burgos on s'incorporà a la Delegació d'Hisenda i on va rebre l'encàrrec de posar en marxa el Servicio de Moneda y Timbre.

La postguerra

Acabada la guerra civil, el meu pare restà fort decebut per la supressió de les llibertats democràtiques i decidí abandonar la política. Com acostumava a dir ell "es va tallar la coleta, igual com fan els toreros". Però aquest abandonament s'ha d'entendre des del sentit oficial de la paraula, ja que ell, en el seu fur intern, mantingué la mateixa actitud que sempre l'havia caracteritzat, és a dir, la lluita contra tot allò que considerava injust i, en particular un cop acabada la guerra, els greuges morals i materials que patien els qui havien lluitat en el bàndol perdedor. Tant a nivell de persones com d'institucions i de la pròpia Catalunya, que patí l'ofegament de la seva llengua i de la seva cultura, ell emprengué una campanya personal per tal de restituir els seus drets a tots els qui patien les conseqüències de l'opressió franquista i també d'impulsar una sèrie d'iniciatives orientades a millorar el benestar material i el nivell cultural tant dels seus amics i col·laboradors en l'àmbit laboral com de la societat civil en general.

És en aquest sentit que resulta interessant relatar de quina manera, en acabar la guerra, va orientar els afers de l'Associació d'Enginyers Industrials de Catalunya de la qual, com hem dit, n'era president des de l'any 1934. Per això, em remeto a la conferència que el Sr. Enric Freixa i Pedrals, enginyer industrial i aleshores membre de la junta, va pronunciar força anys després amb motiu del 125^è aniversari de l'esmentada associació. Ens recorda el Sr. Freixa com, en aquella època, la gran majoria d'associacions i col·legis professionals estaven regits per comissaris nomenats pel govern, la primera missió dels quals era "depurar" a tots els membres de la corporació. Es determinava la conducta de la persona en el període 1936-1939 i, si resultava que havia col·laborat amb el govern "roig", se'l castigava, molt sovint amb la inhabilitació professional; i en el cas dels funcionaris amb la degradació o la separació del servei arribant-se, en els cassos més greus, a posar-ho en mans d'un

consell de guerra. En molts estaments professionals es va aprofitar aquesta avinentesa per aconseguir, en perjudici d'altres companys, la promoció pròpia amb tècniques més profitoses que la traveta i el cop de colze.

En aquestes condicions el meu pare, que en part havia fet la guerra a la banda d'en Franco, se les va arrèglar per tal que la Central Nacional Sindicalista el nomenés per organitzar l'associació. En la primera reunió de Junta Directiva, celebrada en novembre de 1939, es va acordar que tots els enginyers industrials estaven "depurats". No obstant, no tots els membres de la Junta hi van estar d'acord ja que, com assenyala el Sr. Freixa, alguns d'ells volien aprofitar l'avinentesa per tal de perseguir políticament als companys més vulnerables. En conseqüència, el Sr. Freixa lloa l'habilitat del meu pare en aconseguir aquest acord que, segons afirma, els enginyers li han d'agrair.

Més endavant, el Sr. Freixa fa referència a un acte realitzat a l'Associació d'Enginyers el novembre de 1941 per tal de retre homenatge als integrants de la primera Junta Autònoma en agraïment a la seva eficaç tasca en els moments difícils de la postguerra. A l'acte hi assistiren el governador civil i militar, el delegat d'indústria, el capità general i diverses jerarquies del "Movimiento". El discurs que feu el meu pare va ser poc menys que incendiari, ja que començant pels almogàvers i passant per Jaume I, va reivindicar en nom de la Junta el dret dels pobles i en particular de Catalunya, a utilitzar la seva pròpia llengua i a governar-se per si mateixos. El cas és que el meu pare, que en relació a la segona guerra mundial va acabar sent anglòfil, pensava que els aliats guanyarien aviat la guerra i que imposarien la democràcia a Espanya, per tant calia prendre posicions davant de la imminent caiguda del règim d'en Franco. Aquestes idees les havia manifestat abans de l'acte al seu company Sr. Freixa qui, en sentir-les exposades, va témer que els membres de la Junta anirien directament a la presó, per la qual cosa va donar la seva adreça a un company demanant-li que posés a la seva muller al corrent de la situació.

Les conseqüències d'aquell discurs no foren tan greus, però a partir de llavors el meu pare fou l'encarregat de feines d'ínfima categoria dins la delegació d'Hisenda i, posteriorment, fou rellevat com a president de l'Associació d'Enginyers per un altre company impositat des de Madrid.

Radio Barcelona

L'any 1943 va ser nomenat director de Radio Barcelona. Tractant-se d'un càrrec que en un règim dictatorial sempre requereix una confiança a tota prova donat l'interès del govern per controlar els mitjans de difusió, no deixa de sorprendre que aquest nomenament es produís només un any després d'haver sigut apartat de la presidència de l'Associació d'Enginyers en les condicions que acabem d'exposar. O bé les autoritats van considerar que un home que, al cap i a la fi, havia fet la guerra al bàndol nacional no podia ser perillós malgrat les seves idees catalanistes; o bé mai

s'havia donat excessiva importància a aquells fets que més aviat van servir de pretext al govern de Madrid per col·locar a un enginyer de la seva confiança al front de l'Associació. El ben cert és que, segons sembla, llavors ell no devia estar en cap llista negra que el pogués inhabilitar per exercir càrrecs d'importància.

El seu pas per Radio Barcelona va durar quasi 20 anys i li va permetre dur a terme una sèrie d'actuacions que responien al seu tarannà i que més tard serien causa de la seva caiguda en desgràcia.

Per a una millor claredat, apareixen agrupades en tres apartats diferents.

Catalanisme i barcelonisme

Com molt bé exposà el Sr. Jaume Agudé en la biografia del meu pare —a la qual hem fet referència al principi—, des del primer moment es preocupà pels aspectes culturals i econòmics de l'emissora que estaven força malmesos. Va crear la revista *Ondas*, que tractava temes de la ràdio i aconseguí una gran difusió. Prenent com a base la revista es crearen els Premios Ondas de Radiodifusión d'àmbit nacional i internacional, i que més tard s'ampliaren incloent també la televisió.

Demana i aconseguí la col·laboració d'eminents personalitats del món cultural de casa nostra, que a través de programes teatrals, infantils, benèfics, religiosos, musicals, científics, de divulgació històrica, de ràdio-novel·la, etc. i, naturalment, comptant amb un equip de locutors i locutores força competents i populars, van convertir Radio Barcelona en un pol d'atracció ciutadana que, en mig del desert cultural i material de la postguerra i de la repressió franquista, s'erigia com un baluard en defensa de la nostra cultura i de la nostra llengua.

I tot això s'havia de fer vorejant la prohibició de divulgar notícies, que era una exclusiva de Radio Nacional, i de parlar en català a la ràdio. Però com sol passar en aquests casos, sovint es trobava la manera de transgredir la norma, la qual cosa creava una complicitat especial entre l'emissora i els seus radiooients.

L'exponent màxim d'aquesta estreta sintonia entre Radio Barcelona i el seu públic, fou la generosa participació dels ciutadans de Barcelona i rodalies en ocasió de les inundacions del Vallés de l'any 1962. La campanya de recollida d'aliments, roba i aportacions en metàl·lic pels damnificats de la riuada la va a dur a terme el cèlebre locutor Joaquín Soler Serrano, i la participació massiva del públic va sorprendre, fins i tot, a les autoritats.

Rehabilitació dels anomenats “rojos”

Se sap que en una guerra civil com la que va patir Espanya entre 1936 i 1939, resulta arriscat classificar a les persones en funció del bàndol en què es trobaven. D'acord amb la seva ideologia uns van militar conscientment al costat republicà i

d'altres al nacional. Però, en altres casos, la pertinença a un bàndol o a l'altre va venir determinada, simplement, pel lloc de residència en el moment d'esclatar el conflicte.

El meu pare, que valorava les persones més per la seva talla moral que no pas per la seva filiació política, era molt sensible a les injustícies que es van produir en acabar la guerra quan moltes persones de bé que militaren en el bàndol republicà van trobar les portes tancades al voler reincorporar-se a la vida civil.

Tant és així que ell va proporcionar treball a Radio Barcelona a varies d'aquestes persones que l'anaven a trobar en demanda d'ajuda. Amb això els facilitava, no solament l'obtenció d'un lloc de treball, sinó que també ajudava a la seva rehabilitació civil ja que, a mesura que passaven els anys, la qualificació de "rojo" anava perdent força i aquestes persones podien normalitzar la seva vida.

Vull aprofitar aquí per fer referència a un persona que jugà un paper molt important en la vida del meu pare. Es tracta del senyor Julio García Ibáñez, que degut al seu passat republicà i a la seva ideologia esquerrana va ser perseguit durant la guerra i patí l'internament en camps de concentració. Un cop acabat el conflicte bèl·lic es traslladà a Barcelona on treballava a la delegació de Publicidad CID, empresa molt vinculada a la SER que utilitzava els seus serveis en matèria de publicitat. El meu pare el tenia en molt bona consideració tant per la seva vàlua professional com per les seves qualitats humanes. Amb motiu del trasllat a Barcelona de Publicidad CID, li fou oferta al meu pare la Direcció General, ocasió que va aprofitar per nomenar al Sr. García Ibáñez com a administrador de l'empresa. Aquest nomenament va ser la confirmació del reconeixement de la seva vàlua, i per a ell va suposar la rehabilitació després del calvari sofert durant la guerra. Entre el meu pare i el Sr. García Ibáñez s'establí una estreta col·laboració en temes empresarials i una profunda amistat personal que va durar la resta de la seva vida.

Però el més curiós d'aquesta relació és que, tenint cadascun d'ells un origen diferent —nascut a Melilla i d'ascendent castellà el Sr. García Ibáñez, i català de soca-rel el meu pare— i amb un tarannà polític oposat —socialista l'un i lliberal l'altre—, això no fou obstacle a l'hora d'entendre's. Al contrari, segons solia manifestar el meu pare, en matèria política la relació amb el Sr. García Ibáñez l'enriquia ja que, en exposar punts de vista diferents als seus, l'obligava a revisar i temperar les seves pròpies conviccions.

Obra social

Radio Barcelona si bé era i segueix sent una emissora de la SER amb seu social a Madrid, gaudia d'una certa independència que li permetia dur a terme iniciatives pròpies. En això hi van influir les bones relacions personals que el meu pare va saber establir amb les altes jerarquies de l'empresa a Madrid. Recordo dues persones en particular que, fins i tot, el meu pare convidava a dinar a casa quan estaven de visita a Barcelona. Una d'elles era el director general de la SER, don Virgilio Oñate, d'origen

murcià i enginyer com ell que valorava l'esperit emprenedor dels catalans i sentia curiositat per conèixer les coses de la nostra terra. I l'altre era don Antonio Garrigues y Díaz Cañabate, president de la SER i home d'una gran vàlua personal i força conegut en el món polític i empresarial. Ambdós sentien respecte i estimació pel meu pare, que gestionava l'emissora de Barcelona de forma ben satisfactòria, constituint un exemple a imitar per les demés emissores de la SER arreu d'Espanya. Al sentir-se recolzat des de les altes instàncies de la SER va poder gaudir d'una notable autonomia que aprofitava per dur a terme una meritòria tasca social en benefici dels empleats i també del públic en general.

Es van crear diverses seccions que atendien a tantes necessitats pròpies de l'època. La més sonada fou la Cooperativa de Viviendas de Radio Barcelona, que va construir diversos immobles a Barcelona destinats a facilitar una vivenda econòmica en règim de propietat horitzontal als empleats de l'emissora. Una altra la Unión de Radioyentes, que va adquirir gran popularitat i donava tota classe de serveis als radioients. L'havien creat uns aficionats a la ràdio en els anys 20, i va ser el nucli que permeté la creació de la primera emissora a Espanya, EAJI Radio Barcelona, l'any 1924. Per atendre les necessitats dels empleats i dels radioients en general es va crear també una agència de viatges i una botiga d'estris de casa. I per acabar, cal incloure en aquest capítol la missa radiada que es transmetia els diumenges des de l'església dels jesuïtes i que estava dirigida als malalts invàlids.

Fou precisament la retransmissió d'una d'aquestes misses, un diumenge de 1962 que el meu pare es trobava a Madrid, la que va desencadenar un conflicte que acabà amb la seva dimissió com a director de Radio Barcelona. A l'hora del sermó, el sacerdot va fer referència a una pastoral del bisbe de Bilbao que les autoritats van qualificar de perillosa per l'ordre públic per raó que durant aquells dies hi havia conats de vagues. Una trucada telefònica a l'emissora des de la Delegación Provincial de Información y Turismo va informar que s'havia ordenat la incoació d'un expedient a l'emissora Radio Barcelona, i que s'exigia la suspensió del seu director mentres durés la tramitació del tal expedient. La confirmació per escrit de la trucada telefònica no es va arribar a produir mai, tampoc es va incoar l'expedient que s'havia anunciat i, després d'un seguit d'ordres i contraordres, el meu pare fou cridat pel director general de la SER a Madrid que li va suggerir que presentés la dimissió. El meu pare va quedar "anonadat" per la notícia i, després de pensar-s'ho bé i per evitar mals majors, va acceptar sacrificar els seus interessos personals i el seu prestigi i signà la dimissió amb data 2 d'agost de 1962.

Segons comentaris seus, el rerafons d'aquest trist esdeveniment estava ben clar. D'una part, al govern civil de Barcelona no li agradava gens la orientació de tipus catalanista que caracteritzava a Radio Barcelona (cal recordar que a la Dirección General de Seguridad, el meu pare estava registrat com a "separatista disfrazado"). I la Dirección General de Radiodifusión també veia amb mals ulls la seva gran popularitat que restava protagonisme a l'emissora del govern, Radio Nacional de España. I, finalment, els directius de la SER a Madrid van preferir no enfrontar-se amb

els estaments oficials, com ho va demostrar el que no poguessin ni un sol dit per salvar la situació del meu pare.

La formació d'una família

Immers com estava en la política, en la seva feina i amb les tribulacions de la guerra civil, la cosa és que al meu pare no se li havia presentat l'ocasió de formar una família. Havia complert ja 40 anys i el seu germà Avel·lí feia poc que s'havia casat. Un diumenge, ben entrat el matí, aquest es presentà a casa del seu germà Ramon i, en veure'l encara en bata i sabatilles, s'endugué un sobresalt. No pogué més i li clavà un escàndol. Era inacceptable que duqués una vida tan retirada socialment. Li calia sortir, freqüentar grups d'amics i trobar una xicota amb qui casar-s'hi. Però en Ramon no estava per aquestes coses. Encara tenia molt a fer en la vida i no es podia pas distreure amb fútilses.

L'Avel·lí i la seva esposa van ordir un pla. Ella estava emparentada de lluny amb Laura Albéniz, filla del cèlebre compositor, que coneixia una noia que seria ideal per en Ramon. Van convèncer a Laura per donar una festa a casa seva a la qual hi foren invitats en Ramon i la noia en qüestió, que es deia Montserrat Gili i que era culta i atractiva i, a més a més, filla de l'editor Gustau Gili. Però ell no era amic de festes socials i un cop li hagueren presentat a la Montserrat es va integrar en la conversa del grup d'homes i la va ignorar totalment.

Però en Ramon tingué coneixement del comportament d'aquella noia que li havien presentat en relació a la pretensió que tenia el govern franquista d'annexionar l'Institut de Cultura de la Dona, del qual la Montserrat n'era membre, a la Sección Femenina. Ella s'hi oposà decididament, arribant fins i tot a suggerir que abans d'acceptar aquella imposició seria millor dissoldre'l. El meu pare quedà prendat d'aquesta actuació i no va parar fins a trobar-se de nou amb ella. Entraren en relacions i, al poc temps, van descobrir que estaven fets l'un per a l'altre, enamorats decidiren casar-se sense més dilació —cal dir que ell tenia 40 anys i ella 38 i per tant no podien esperar massa temps més decidits com estaven a formar una família—. Es casaren el mes de maig de 1941 i en poc més de tres anys varen néixer el seus tres fills: Ramon, Gustau i Montserrat.

La cosa no podia haver sortit millor. En Ramon, amb una trajectòria darrere seu curulla d'actuacions exitoses i conegut en els ambients més destacats de Barcelona, tenia davant seu un esdevenidor assegurat. I ella, Montserrat, filla d'un prestigiós editor barceloní, amb una cultura sòlida adquirida en gran part a l'Institut de Cultura de la Dona i en nombrosos viatges a l'estranger acompanyant al seu pare a qui li feia d'interpret, estava en perfectes condicions per donar al seu marit aquell toc social que, degut al seu origen més humil, li faltava. Però a en Ramon hi havia una cosa que li sobrava, quelcom que el seu orgull d'home fet a si mateix difícilment podia acceptar: el fet que la seva esposa sigués més rica que ell. I no va quedar-se tranquil fins que,

uns quants anys després d'haver-se casat, es van asseure a la taula i li va demostrar a la Montserrat, amb números a la mà, que el patrimoni acumulat per ell superava ja el que ella havia rebut del seu pare.

Havien portat tres fills al món que els omplien de felicitat, i es van traslladar des del seu pis del carrer París a una torre a la part alta de Barcelona, que van reformar i que la meua mare va arranjar amb força gust i un cert toc de distinció, pensant en convertir-la en centre de grups d'amics i cercles de persones del món artístic, intel·lectual i polític. Tenien davant seu un futur d'allò més engrescador, ple d'oportunitats per donar curs als seus anhels de progrés personal i de contribució a l'enriquiment cultural i social del món que els envoltava. Però heus aquí que el destí es mostrà cruel i la Montserrat emmalaltí de càncer. S'aplicaren tots els mitjans disponibles a l'època per combatre la malaltia, però van resultar inútils. Després d'intensos dolors que la morfina amb prou feines aconseguia alleugerir, la Montserrat va morir el dia 3 de novembre de 1948, als 45 anys d'edat, deixant marit i tres fills d'entre 4 i 6 anys.

El meu pare va quedar anorreat davant d'aquella mort tan absurda i arrossegà desconsoladament el dol durant la resta de la seva vida. En mig de la tragèdia tingué al menys el consol de poder comptar amb l'ajut de la seva mare i la seva germana soltera, Joana, que vivien juntes a Barcelona i que es traslladaren a casa nostra per atendre al meu pare i als tres fills.

Morta la seva mare, al cap de 7 anys, Joana es quedà amb tots nosaltres fent-se càrrec de la casa, dels meus germans i jo, i del nostre pare. Li va tocar jugar un paper no gens fàcil ja que, com ella acostuma a dir, no es va casar però Deu li donà tres fills i tots de cop, quan les mares generalment els reben d'un en un. Però a més a més li va tocar ocupar el lloc de la nostra mare, una persona culta i refinada que havia organitzat la casa pensant en un tipus de vida al qual ella no estava acostumada. L'estima pel seu germà, pels seus nebots —que ha sabut tractar com una mare—, i el sentit d'un deure que el destí li havia posat per davant, tot això la va il·luminar i li va donar les forces necessàries per reeixir en la tasca que li fou encomanada. El meu pare sempre va valorar molt positivament aquesta lliurança que la seva germana feu envers ell i els seus fills, i que va permetre que la família tirés endavant.

Ell no es va tornar a casar mai més per tal d'evitar el risc que els seus fills pòguessin tenir una madrastra que no se'ls estimés prou. Va preferir assumir el fet de quedar vidu per sempre i tenir la tranquil·litat d'esperit de solucionar el desgavell que s'havia produït en la seva pròpia família valent-se de la seva germana, que al cap i a la fi també era família seva. Un cop més apareix el concepte tan radical que ell tenia de la família, que considerava com un bloc compacte en el que els seus membres trobaven acolliment i protecció en cas de necessitat, però al qual restaven també subordinats per damunt dels seus propis interessos personals.

Més d'un criticaria avui dia aquest concepte tan tancat de la família, però en honor del nostre pare he de dir que ell va fer el que considerava millor per als seus fills i, a part de renunciar a refer la seva vida sentimental, es va dedicar totalment a

nosaltres. Sempre el vam tenir al nostre costat, bolcat en donar-nos una formació sòlida i mostrant, en tot moment, un comportament exemplar, i a l'hora suplint a la seva difunta esposa en aquelles tasques que acostumen a ser més pròpies de les mares.

El miracle vallenc de MAI

M'he permès d'emprar aquesta expressió que el Sr. Aguadé també va utilitzar en la seva conferència —de la qual ja hem parlat al principi— per trobar-la del tot encertada, tal com veurem mes endavant. Per començar, cal conèixer el seu naixement i això ens obliga a fer una mica d'història.

A principis de segle, el meu avi va comprar un mas vora el coll de Lilla per desar-hi els caps de bestiar que necessitava per la seva activitat d'assentador i carnisser i que, a més a més, utilitzava per l'esbarjo familiar. En honor a la seva esposa li posà el nom de Mas Dolors. Aquest mas passà després a mans del meu pare i l'utilitzàvem per anar-hi els estius i alguns caps de setmana. No hi arribaven ni l'electricitat ni el telèfon, i ens il·luminàvem amb els clàssics Petromax. El meu pare, com a bon enginyer, sempre havia sigut un enamorat del progrés i acaricià la idea de tenir llum elèctrica al mas. Va projectar una mini-central equipada amb motor de gasolina que, a més de servir per treure aigua del pou, fer funcionar una serra i un molí de farina, subministrava l'energia per una dinamo que a l'hora produïa una corrent elèctrica contínua que s'emmagatzemava en una bateria d'acumuladors. La corrent era de 32 volts i només s'utilitzava per a la il·luminació de la casa. No cal dir que a nivell familiar fou un magnífic esdeveniment i que pels meus germans i jo, encara juvenets, va suposar l'entrada del mas en l'era moderna.

Doncs bé, l'instal·lador d'aquests equips fou un tal Ramon Plana, de Valls, que juntament amb Joan Sanahuja tenia un taller d'instal·lacions electromecàniques i de fosa de terminals de bateria per a automòbil que llavors es venien com a peces de recanvi. Estem parlant dels voltants de l'any 1950, en plena autarquia que restringia gairebé totalment la importació d'automòbils i recanvis, i que obligava a fer funcionar els que circulaven en condicions bastant precàries.

La cosa és que la demanda de terminals de bateria era cada cop més gran, i això obligava als senyors Plana i Sanahuja a haver d'invertir en nous forns de fosa i en la construcció de més motlles (o coquilles, tal com se les anomenava en l'argot professional). Necessitats com estaven de diners per atendre les inversions i emparant-se en la relació personal que havien establert amb el meu pare amb motiu de les obres del mas, li demanaren que els atorgués un préstec. El meu pare hi accedí, ja que va entendre que la finalitat per la qual demanaven els diners era adequada. Després del primer préstec en vingueren d'altres, i el meu pare veia com aquell petit talleret anava creixent cada cop més. Ell, que era una persona amb visió pels negocis, s'adonà que aquell taller podia convertir-se en una fàbrica que subministrés peces

a la incipient indústria d'automoció del nostre país. Endut per l'estima que sentia envers la seva ciutat nadiua, la idea de què això es pogués fer a Valls el va decidir a proposar als Srs. Plana i Sanahuja de constituir una societat comanditària on ells dos hi aportaven el taller existent i el meu pare el valor del préstec, que llavors ja pujava a 50.000 ptes.

Aquest fou el naixement de MAI que, com en molts casos d'altres empreses, obeeï a una sèrie de factors fortuïts més que no pas a una planificació prèvia, i a la visió i el coratge d'unes persones que creien en les seves pròpies forces i que portaven dins seu la llavor de crear una empresa en el sentit més ampli de la paraula. El creixement que vingué després fou possible, en primer lloc, gràcies a la bona gestió de MAI, però també al fet que la dècada dels anys 50 va marcar l'inici de la indústria d'automoció a Espanya i en aquella època de postguerra pràcticament no hi havia encara fàbriques que poguessin subministrar els components necessaris per als fabricants de cotxes. I, finalment, l'associació l'any 1978 amb una empresa multinacional de forta presència al món de l'automòbil va suposar la consolidació definitiva de MAI a nivell internacional.

Els fets que hem comentat es remunten, tal com hem dit, molt a principis dels anys cinquanta. Sobre el meu pare restava encara la pesada llosa d'haver perdut a l'esposa estimada, i el que necessitava eren activitats que l'ajudessin a esborrar els pensaments de tristor que l'envaïen. Es va lliurar de ple a les seves ocupacions d'Hisenda, Radio Barcelona i Publicidad CID. Però encara li sobraven energies per agafar el cotxe els dissabtes pel matí i, juntament amb el Sr. García Ibáñez, que era el seu braç dret i a qui des de molt al principi va involucrar amb MAI, desplaçar-se de Barcelona a Valls per analitzar el funcionament de l'empresa. Allí es trobaven amb el Sr. Sanahuja que, com hem dit, era un dels socis inicials de l'empresa i, també al principi, amb l'altre soci, el Sr. Plana. Però aquest darrer no va saber fer el pas des d'un taller reduït que es podia portar d'una forma personalitzada, envers una empresa amb vocació de creixement que requeria una conducta personal seriosa i una sèrie de capacitats professionals pròpies d'un directiu modern. I aquesta persona fou el Sr. Josep Mª Freixes que, havent entrat a MAI com a comptable, ben aviat demostrà la seva capacitat per dirigir-la —substituint d'aquesta manera al Sr. Plana que es deslligà totalment de l'empresa— i convertint-se, més tard, en el seu Director General.

A partir d'aquell moment la cúpula de l'empresa quedà consolidada i s'inicià el seu espectacular creixement, que actualment l'ha portat a ser la número 221 de tot Espanya en volum de vendes, la número 36 en exportacions i que dona treball a més de 5.500 persones, havent-se convertit en una de les empreses del sector auxiliar de l'automòbil més admirades i respectades arreu d'Europa.

Al meu entendre, cal atribuir aquests bons resultats a l'eficàcia del grup que dirigia l'empresa. El meu pare, que ja anava prou carregat de feina degut a les seves múltiples ocupacions, es va veure obligat a rodejar-se d'una sèrie de col·laboradors que gestionessin els negocis en què participava. Ell no buscava cap protagonisme

personal, ans al contrari, estava convençut de què per assegurar l'èxit de les empreses calia que els qui les gestionaven les sentissin com a cosa pròpia. Això és el que recentment han descobert els americans i que han batejat amb el nom de "entrepreneurship", que traduït significa "sentit empresarial". Per tal d'aconseguir-ho, el meu pare donava àmplia confiança als directius per gestionar l'empresa segons el seu millor criteri, sense abdicar però ni de la definició de l'estratègia general a seguir ni del control de la gestió. Un altre factor que considerava important per tal d'aconseguir aquesta involucració dels col·laboradors amb l'empresa era que poguessin sentir-se propietaris d'una part del negoci, és a dir, que es convertissin en socis. El cas de MAI és l'exemple més clar d'això. Durant molt temps es va mantenir la política d'oferir gratuïtament un determinat nombre d'accions a tot el personal que portés un mínim d'anys en la plantilla de l'empresa. I també es donaven facilitats als directius per adquirir les accions que es posaven a la venda. En un moment en què tothom parla de "stock options", novament descobrim aquí el sentit d'anticipació que el meu pare va saber imprimir als negocis.

Però seria injust que atribuïssim solament a ell el mèrit en la consecució de fites tan importants. Ell acostumava a dir que, en tot cas, el seu mèrit era saber escollir bé als seus col·laboradors i aconseguir que formessin un equip ben compenetrat com a base per a l'èxit de l'empresa. Efectivament, tret d'algunes poques excepcions que més val no recordar, les persones que formaren equip amb ell van saber estar a l'alçada de les circumstàncies. Van correspondre a la confiança en ells dipositada amb lleialtat i excel·lència professional i, en alguns casos, les relacions que mantenien amb el meu pare van ultrapassar la simple relació professional convertint-se en llaços de verdadera amistat que perduraren al llarg dels anys.

En el cas de MAI el mateix equip que es constituí inicialment va regir l'empresa durant els primers 25 anys, que foren decisius per la seva consolidació i que van permetre després la gran expansió fins al dia d'avui. El meu pare com a president i el Sr. García Ibáñez com a conseller delegat marcaven l'estratègia bàsica a seguir per l'empresa i en supervisaven el seu compliment, aportant la seva experiència empresarial i els coneixements personals a nivell de l'administració pública i d'alguns clients d'automoció. El Sr. Sanahuja, com a director tècnic, aportava els seus coneixements tècnics i, sobre tot, el seu gran sentit comú; i al Sr. Freixes, en tant que director general, li corresponia la tasca d'organitzar i dirigir els quadres directius de l'empresa i, en contacte molt estret amb el Sr. García Ibáñez, fer seves les decisions del Consell i traslladar-les al sí de l'empresa, assegurant-ne la seva correcta aplicació.

Valls, sempre present

Malgrat haver-se traslladat definitivament a Barcelona en acabar la guerra, el meu pare sempre conservà viu el record de Valls i aprofitava qualsevol ocasió per

desplaçar-s'hi, especialment després d'haver-se jubilat quan disposava de més temps lliure.

En uns casos es tractava del mas, on hi solia passar llargues temporades controlant els treballs de millora de la finca. En els últims anys va escometre vàries obres per poder regar els camps, eixamplar els camins i reformar les construccions rústiques que els fills alguna vegada li havíem criticat per considerar-les desproporcionades i poc respectuoses amb el passat. Ell s'entristia i es justificava dient que els anys provoquen el "mal de la pedra", que també afecta als éssers humans.

L'Escola del Treball i la corresponent Associació d'Alumnes i Ex-alumnes (AAEET) foren també objecte de la seva devoció. Ja n'hem parlat abans amb motiu de l'impuls que va donar a les quatre escoles que hi ha a la província de Tarragona. El fet de que el mas familiar es trobés al peu de Miramar i que la seva esposa estigués enamorada d'aquell llogaret, va propiciar que, al morir ella, el meu pare l'any 1951 fes donació a l'AAEET d'una casa que havia comprat per a ella i que es va convertir en el refugi de muntanya "Montserrat Gili".

No cal dir que ell assistia gustós a tots els actes i celebracions que es feien a Valls, entre els que cal destacar els següents:

Novembre de 1971. Li fou lliurat el títol de Soci d'Honor de l'AAEET.

Octubre de 1974. Amb motiu del cinquantenari de l'Escola del Treball va pronunciar una conferència amb el títol "Història de la Formació Professional".

Abril de 1978. Assistí a la cloenda del cinquantenari de l'AAEET i dirigí unes paraules als assistents relatives a les escoles del treball.

Abril de 1981. Amb motiu de la inauguració del nou Institut Politècnic de Formació Professional de Valls portà la bandera del centre des de l'antic edifici a la plaça del Quarter fins al nou emplaçament a la Creu de Cames.

Novembre de 1989. L'Ajuntament de Valls li atorgà, amb caràcter pòstum, el Títol d'Honor de Valls que fou lliurat a la seva germana Joana.

Un afer que va aixecar força polèmica fou la venda del Banc de Valls al Banco Hispanoamericano (BHA). Eren les darreries dels anys 60 i el Banc de Valls perdia rendibilitat; la cúpula directiva, encapçalada per la família Barrau, es veia incapaç de redreçar el banc, i en evitació d'una possible crisi va optar per la seva venda al BHA. Al tornar de les vacances d'estiu el meu pare, que era conseller del banc, quedà molt sorprès en saber que el Consell d'Administració havia acordat la referida venda. Havent sigut refusades diverses propostes que ell havia fet per tal de redreçar la situació del banc, fins i tot contemplant la col·laboració amb Banca Catalana, va considerar indigne que s'hagués pres aquell acord i més en absència seva, la qual cosa el va portar a pensar que al darrere hi devia haver hagut interessos particulars. En conseqüència, presentà la dimissió de conseller del banc.

Aquest fet revela d'una banda el seu valenquisme, però també el seu catalanisme. En primer lloc buscava el refлотament del Banc de Valls i, si això no era possible, com a mínim una eventual venda a Banca Catalana que n'evités la caiguda a mans forànies.

Seria imperdonable acabar aquesta xerrada sense fer esment de les relacions del meu pare amb l'Institut d'Estudis Vallencs. Recordo que, als voltants de l'any 1960, els vallencs foranis de Barcelona organitzaven uns sopars al Saló Rosa. Els meus germans i jo acostumàvem a anar-hi acompanyant al nostre pare i allí compartíem taula amb joves de la nostra edat que en realitat coneixíem poc. No així els adults, que en les seves taules tenien animades converses que posaven de manifest la unió que existia entre ells. El motiu d'aquesta unió responia a un nom: Valls.

Doncs bé, fruit d'aquest clima d'amistat entre ells i de l'amor per la seva ciutat nadiua va néixer una institució anomenada Estudis Vallencs, amb la finalitat, segons es diu en una circular de l'any 1962, de publicar "una col·lecció d'estudis vallencs, índex d'inquietuds culturals, que tragués la nostre ciutat de la passivitat en que es troba". La iniciativa l'encapçalaven Ramon Barbat, Josep Mª Bigas, César Martinell i Josep Mª Selva. L'any 1964 es decideix el seu trasllat a Valls, passant a convertir-se en l'IEV, un centre que amb el decurs dels anys ha aconseguit un extraordinari desenvolupament i que porta a terme un ampli ventall d'activitats d'estudi i divulgació de nombroses disciplines en el camp de les arts, la literatura, les ciències i, en general, de tot allò que anomenem la cultura. Podem estar segurs que amb això s'ha acomplert amb escreix l'anhel que va impulsar als seus fundadors de dotar a Valls d'una entitat que esdevingués un far capaç d'il·luminar la ment i l'esperit dels seus ciutadans i dels de tot l'Alt Camp envers un futur de progrés i benestar.

Vull acabar amb unes paraules extretes d'una carta escrita als voltants de l'any 1925, on el jove Ramon Barbat Miracle s'adreçava a la ciutat de Valls:

Estimat Valls! quantes vegades ens preocupes als teus fills que tant t'estimem! que dolorós ens es contemplar la teva decadència! Nosaltres que'ns fereixen quan en els comentaris no te reconeixen tal o qual virtut, voldríem que sobresortissis en la qual cosa nostre Camp ocupant la qual cosa lloc que't correspon. Ets rica naturalment, però te falta trauran la qual cosa profit d'aquesta riquesa; no basta recollir els fruits de la teva envejable horta i fructífer secà, es precis que segueixis la ruta del progrés humà i vulguis esser una ciutat industriosa, tens riquesa natural però la qual cosa profit d'ella se te l'emporten, tens la qual cosa comerç a mans del veïns i l'indústria que't decau.

Fes memòria d'aquell temps en que se't coneixia per la teva indústria i comerç de curtits, espadenyes, cordes, aiguardents, teixits, rentats de llanes i d'altres compareu amb la qual cosa d'ara i sentiràs una tristor...

Permetts que un fill teu que encara que'n sigui lluny de tu t'estima te n'expliqui la causa? Doncs bé, la culpa no n'es com d'altres fills teus te han volgut fer creurà, de la qual cosa teu caràcter abocat a vagues i lluites polítiques, no, al contrari això's propi dels pobles actius sols es manifestació de vitalitat i riquesa, i si no, observa que aquelles son nates a un país industrial i ric com a l'Anglaterra...

La causa del teu enfonsament n'es un altra, n'es la qual cosa progrés del món. No n'hi ha prou amb les teves aigües per fer un adobat amb condicions de competència, i per tindre bons rentadors de llana, no n'hi ha prou amb

vallencs que amb ganes de treballar sols disposin de telers de mà... Es precis que perfeccionis els teus mètodes de producció i sàpigues conquerir els mercats. Me diràs però com fer-ho! Doncs tal com fan els demés que't passen al davant.

Preocupant-ha de l'ensenyança professional i de comerç... dels teus fills i aconseguiràs una regeneració i progrés a l'ensem que evitaràs emigri aquesta joventut obrera que marxa de casa amb l'idealitat de aprendrà...

Creuma, crida als teus fills grans i digals-hi que a que fan no seguin les ensenyances dels demés, digals-hi que's preocupin de l'obrer que's forma, crida als industrials i digals-hi que se sacrificuin contribuint a l'ensenyança professional doncs en car que no sigui de un profit immediat no tardaran gaire a rebren els fruits...

Per donar-te compte de lo que't dic ves a mirar els progresos que a l'Escola professional fan aquesta jovenalla i veuràs com ja saben expressar les seves idees fent parlar lo llapis sense gens de mímica pesada i propia del professional atraçat que quan vol explicar-te un mecanisme es fá un lio amb les mans... ademes veuràs com saben interpretar els croquis que's dona un tècnic sense cap explicació lo que els fa aptes per treballar en la industria moderna.

Reflexiona i comprendràs que sols amb una instrucció com aquella es possible que lo dia de demà ne surtin amb condicions per poguer treura d'un llibre l'ensenyança d'una industria, aixís com estar en constant relació amb lo progrés interpretant conferencies i lleigint revistes tècniques i allavors veuràs com aquells obrers e industrials al sortir del treball es dirigeisen a la *Biblioteque*...

Quan t'en haigis donat compte d'aixós que estic segur no te has molestat gaire a veure-ho i pensar-ho lograràs que l'industrial t'ajudi i allavors cridaràs a aquesta jovenalla que al sortir del treball sols pensa amb lo passeig i festeig i l'hi diràs que se sacrificui per poguer esser profitós lo dia de demà...

Desperta doncs volguda mare del somni en que estaves, demana l'ajuda de l'industrial per elevar lo nivell de l'Escola sumministrant-l'hi aparells, prega als fabricants documentats de casa teva que se sacrificuin algún dia a reunir-se amb els seus obrers a l'Escola per explicarlis tal o qual modalitat d'aquell mecanisme que fan moure sense idea d'ell, desperta al obrer dient-l'hi que sols elevantse més culturalment i perfeccionantse professionalment podrà sortir victorios en la lluita actual i veuràs com tots te respondrán i retornaràs a aquella époque de progrés i riquesa tant profitosa per el capitalista i l'obrer.

Moltes gràcies per la seva atenció.